

1918

VZNIK NOVÉ EVROPY

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU

(2. STUPEŇ ZÁKLADNÍCH ŠKOL A ODPOVÍDAJÍCÍ ROČNÍKY VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ)

Časová dotace:	45 minut (možné použít i pro delší časovou dotaci)
Způsob práce:	skupinová práce, individuální práce, čtení s porozuměním
Klíčová slova:	vznik nové Evropy, vznik Československa, osobnost T. G. Masaryka

Výukové cíle:

Aktivity realizované pomocí jednotlivých cvičení předkládaného pracovního listu vedou žáky k porozumění klíčovým momentům roku 1918. Tím je míněno především ukončení 1. světové války, rozpad Rakousko-Uherska a vznik nástupnických států, mezi něž patřilo také Československo. Žáci pracují s dobovými prameny (obrazovými, písemnými). Důraz je kladen na propojení československých a světových dějin, na vnímání dějinných událostí v mezinárodním kontextu. Žáci interpretují dopad „velkých světových dějin“ na každodenní život obyvatel Československa. Výukový materiál vede žáky k rozvíjení jednotlivých klíčových kompetencí podle RVP.

1. Uveďte vyučovací hodinu evokací pomocí fotografie v aktivitě č. 1 – „Minulost v obrazech“. Vyzvěte žáky, aby odpovídali na otázky, které doprovázejí fotografii. Nechte žáky pracovat a diskutovat ve skupinách, následně si projděte otázky společně.

V rámci otázky č. 3 žáci doplní názvy měst na slepé mapě Československa. Během následné diskuze položte žákům následující otázky:

- 1) Které nové státy vznikly v Evropě po roce 1918?
- 2) Jak byste charakterizovali tzv. Versailleský mírový systém? Z jakého důvodu byl kritizován?

2. K uvědomění si významu problematiky vzniku Československa slouží úryvek z prohlášení Národního výboru ze dne 28. října 1918, který nastiňuje události předcházející vzniku samostatného československého státu. Po přečtení textu ponechte žákům čas, aby si promysleli odpovědi na otázky, které text úryvku doplňují. Poté proberte jednotlivé otázky společně.

Aktivitu doprovází fotografie rukopisného konceptu prvního zákona ČSR ze dne 28. října 1918 s prohlášením o naší státní samostatnosti. Jedná se o zažloutlý list papíru formátu A5, po obou stranách popsaný obyčejnou tužkou rukou Aloise Rašina, s podpisy dalších členů Národního výboru Antonína Švehly, Jiřího Stříbrného, Františka Soukupa a Vavro Šrobára.

Doporučená literatura ke studiu tématu „vznik nové Evropy“

- Dejmek, J. a kol., *Zrod nové Evropy: Versailles, St.-Germain, Trianon a dotváření poválečného mírového systému*, Praha 2011.
- Galandauer, J., *Karel I. Poslední český král*, Praha – Litomyšl 1998.
- Klimek, A., *Jak se dělal mír roku 1919: Československo na konferenci ve Versailles*, Praha 1989.
- Kvaček, R., *První světová válka a česká otázka*, Praha 2003.
- MacMillan, M., *Mírotvorci: Pařížská konference 1919*, Praha 2004.
- Rychlík, J., *Češi a Slováci ve 20. století. Spolupráce a konflikty 1914–1992*, Praha 2012.
- Skřivan, A. st., *Sarajevo, 28. červen 1914*, in: *Historický obzor*, roč. 5, č. 7/8, 1994, s. 146–150.
- Stellner, F., *Poslední německý císař. Z německých dějin v epoše Viléma II.*, Praha 1995.
- Tuchmanová, B. W., *Srpnové výstřely. Začátek první světové války*, Praha 2001.
- Warner, P., *První světová válka*, Ostrava 1997.

NÁRODNÍ
MUZEUM

2. dotkni se!
století!

3. Aktivita č. 3 si klade za cíl představit žákům jednu z klíčových osobností konce rakousko-uherské monarchie, domácího odboje za 1. světové války i období první republiky JUDr. Karla Kramáře (1860–1937), jehož pozůstalost je možné nalézt např. v Archivu Národního muzea.

1. Fotografický portrét Karla Kramáře v dětském věku (kolem r. 1863), Archiv Národního muzea. 2. Obraz Karla Kramáře (1931), autor: Otto Peters, olej na plátně, Historické muzeum Národního muzea, Starší české dějiny. 3. Fotografický portrét Naděždy Nikolajevny Abrikosovové (pravděpodobně 1891), Archiv Národního muzea.

4. Přejděte k aktivitě č. 4. Nechte žáky doplnit chybějící místa v textu (metoda tzv. rychlého čtení). Doplňovačka obsahuje pro usnadnění práce pomocnou tabulku, v níž jsou vynechané výrazy uvedeny vždy v nominativu.

5. Následuje aktivita č. 5 – „Události roku 1918“. Žáci seřazují jednotlivé události tak, jak šly chronologicky za sebou. Po správném seřazení získají následným složením písmen tajenku, která skrývá název hlavního orgánu českého domácího odboje během 1. světové války (Maffie). Položte žákům otázku: Jaké byly dopady 1. světové války na každodenní život obyvatel českých zemí?

Aktivita je doplněna fotografiemi tzv. patriotických (vlasteneckých) prstenů z doby 1. světové války. Během ní byly vypisovány válečné půjčky a obyvatelstvo bylo vyzýváno k darování drahých kovů. Lidé plnili svoji vlasteneckou povinnost a odevzdávali ve prospěch státu rodinné šperky včetně snubních prstenů. Ty pak nahrazovaly prsteny železné, hliníkové, mosazné a výjimečně stříbrné, s pestrou výzdobou (např. portréty panovníka, vavřínové a dubové ratolesti, zemské barvy, letopočty apod.).

6. Následuje aktivita č. 6 – „Jsou tato tvrzení pro roky 1918–1919 pravdivá?“

7. K závěrečné reflexi slouží aktivita „Historie za zdi muzea ukrytá...“, která si klade za cíl představit žákům sbírkový předmět z depozitářů Národního muzea, jenž se vztahuje k tématu předkládaného pracovního listu. V tomto případě jsme zvolili odznak s fotoportrétem čtyř mocnářů z období 1. světové války.

Fotoportrét zobrazuje přední představitele Ústředních mocností (po r. 1915). První zleva: bulharský car Ferdinand I. Bulharský (1908–1918), druhý zleva: německý císař Vilém II. Pruský (1888–1918), třetí zleva: sultán Osmanské říše Mehmed V. (1909–1918), čtvrtý zleva: rakousko-uherský císař František Josef I. (1848–1916).

Rozdělte žáky do pracovních skupin a nechte je diskutovat nad otázkami doprovázejícími fotografii sbírkového předmětu. V případě nedostatku času můžete poté položit žákům následující otázky:

- 1) Císař František Josef I. byl vnímán jako symbol režimu, který se v roce 1918 definitivně zhroutil. Jak byste stručně charakterizovali období vlády tohoto panovníka?
- 2) Jak velkou úlohu sehráli panovníci jednotlivých mocností před 1. světovou válkou a v jejím průběhu?
- 3) Která osobnost se stala symbolem nového politického zřízení, jímž byla první republika?

Zdroje dostupné online:

www.esbirky.cz – sbírkové předměty z muzeí.

Jaké byly osudy „mužů 28. října“? – <http://www.radio.cz/cz/rubrika/special/jake-byly-osudy-muzu-28-rijna>

T. G. Masaryk očima francouzského historika – <http://www.radio.cz/cz/rubrika/knihy/t-g-masaryk-ocima-francouzskeho-historika-1>

Tento materiál vznikl v rámci projektu „Dotkní se 20. století“, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

www.dvacatestoletí.eu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ